

Teşviki sanayi kanunu

(Resmî Ceride ile neşir ve ilân : 15/VI/1927 - Sayı : 608)

No.
1055

Birinci fasıl

Tarîf

BİRİNCİ MADDE — Daimî veya muayyen zamanlarda içinde, makine veya aletler veya tezgâhlar ianesile, her hangi bir madde veya kudretin evsaf veya eşkâli kısmen veya tamamen değiştirilip kıymetlendirilmek suretile toplu imalât vücude getirilen ve bu maksada tahsis edilen yerler bu kanuna göre sınaî müesseseler addolunurlar.

İkinci fasıl

Sınaî müesseselerin tasnifi

İKİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı müsaade ve muafiyetlerden istifadeleri itibarile sınaî müesseseler dört sınıfa ayrılırlar.

Birinci sınıf :

En az on beygirlik bir kuvvei muharrike ile işleyen ve imalâtında bir sene zarfında en az bin beş yüz gündelik mikdarında işçi çalıştıran müesseseler;

İkinci sınıf :

Kuvvei muharrikesinin mikdarı on beygirden az olubda imalâtında çalıştırdığı işçi gündelikleri mikdarı senevî en az bin beş yüz olan veya bu mikdar bin beş yüzden az olubda kuvvei muharrikesi en az on beygir olan veyahud imalâтта çalıştırdığı işçiler adedi günde onu tecavüz edibde kuvvei muharrikesi bulunmayan müesseseler;

Üçüncü sınıf :

Kuvvei muharrikesi mikdarı on beygirden az olub imalâtında senevî çalıştırdığı işçi gündelikleri mikdarı yedi yüz elliye mütecaviz bulunan müesseseler;

Dördüncü sınıf :

Tezgâh veya el ile her nevi dokumacılık, halıcılık, trikotaj, urgancılık, dantelâcılık ve emsali işleri yapan işçileri bir bina dahilinde toplu bir halde çalıştıran müesseseler.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanuna göre alelûmum maden ocakları da sınaî müesseseden madud olub müsaade ve muafiyetlerden istifadeleri itibarile iki sınıfa ayrılırlar.

Birinci sınıf :

En az beş yüz bin lira sermaye ile müesses olan, veya en az iki yüz bin lira sermaye ile müesses olub kuvvei muharrikeye ve temizleme veya işleme veya eritme tesisatına malik bulunan maden ocakları;

İkinci sınıf:

Birinci sınıfa dahil bulunmayan diğer maden ocakları (Taş ocakları hariç).

Üçüncü fasıl

Müsaade ve muafiyetler

DÖRDÜNCÜ MADDE — Sınâî müesseseler ve müstemilâtının tesis, inşa ve tevsilerine ve kuvvei muharrikelerinin istihsal ve nakline ve bu müesseseleri en yakın ve müsaid demiryolu, şose, liman veya sahile rabta için lüzum olan her nevi nakliye ve tahmil ve tahliye vesait ve tesisatına muktazi arazi, belediye hududları haricinde başka bir yere tahsis edilmemiş arazii milliyeden olduğu ve bu mahallerin müessese ve teferruatı için en munasib şeraiti haiz mahaller bulunduğu Ticaret vekâletince tasdik edildiği takdirde ceman on hektara kadar İcra Vekilleri Heyeti kararile müessese namına meccanen teffiz olunur. Bu arazi eşhasa aid olup sahiblerinden birrıza alınacağı takdirde istimlâk kanununa tevfikan istimlâki caizdir.

BEŞİNCİ MADDE — Sınâî müesseselerin ve müstemilâtının tesis, inşa ve tevsilerine muktazi olup belediye hududları dahilinde bulunan ve Devlete aid ve başka bir yere tahsis edilmemiş olan arazi, arsa ve mebani takdir olunacak bedelleri on senede ödenmek üzere İcra Vekilleri Heyeti kararile müessese namına devir ve 3erağ olunabilir.

ALTINCI MADDE — Sınâî müesseselerin mebani ve tesisatı veya bu müesseselerle Devlet şebekesi arasında bilâ resim hususî telgraf veya telefon hututu nşasına müsaade olunabilir. Gerek bu hutut ve gerek müessesenin kuvvei muharrikesini nakleden hatlar için umumî yolların kenarlarile Devlete aid arazide meccanen ve sahibli arazide sahiblerine Ticaret vekâletince takdir olunacak muhik bir azminat itası suretile direk rezkolunması ve bunların icab ettikçe tamirleri caizdir.

YEDİNCİ MADDE — Sınâî müesseselerle bunların buldukları arazi ve bu arazi dahilindeki kâffe müstemilâtı (Amele ve müstahdeminin sıhî ve içtimâî ihtiyaçlarına mahsus mebani dahil) ve dördüncü maddede mezkûr her nevi tesisatı aşağıda yazılı vergi ve rüsumdan muafıtır:

- A - Müsakkafat vergisinden,
- B - Arazi vergisinden,
- C - Kazanç vergisinden,
- D - Bu vergilerin idarei hususiye ve belediyeler aid küsuratı munzammassınan,
- H - Maktu zam vergisinden,
- V - Belediyelere aid inşaat, buhar kazanları, motörler ve inbiklerin ruhsatiye asimlerinden,

SEKİZİNCİ MADDE — Sınâî müessese vücude getirmek maksadile müteşekkül rketlerin hisse senedat ve tahvilâtı damga resminden muafıtır.

DOKUZUNCU MADDE — Sınâî müesselere aid olup memleket dahilinde bulunmayan veya kâfi miktarda istihsal veya imal edilemeyen aşağıda yazılı mevad imrük ve duhuliye resimlerinden muafıtır:

- a - Bu müesseselerle müstemilâtının tesis; inşa ve tevsilerine muktazi her nevi inşaat malzemesi,
- b - Bu müesseselerin imalâtına ve mamulâtının zurufuna muktazi mevaddı iblaiye,
- c - Bu müesseseler için lüzumu olan her nevi makine ve alât ve bunların yedek tecdid parçaları,
- d - Bu müesseselere aid olarak vücude getirilecek nakliye, tahmil ve tahliye

ve kuvayi muharrike istihsal ve nakil tesisatına muktazi bilcümle malzeme [inşaat malzemesi dahil] ve vesaiti muharrike ve müteharrike.

ONUNCU MADDE — Sınaî müesseselerle müstemilâtının tesis, inşa ve tevsilrine ve dördüncü maddede mezkûr tesisatına muktazi her nevi inşaat malzemesi ve makine ve alât Türkiye dahilindeki şimendifer ve vapurlarda cari tarifelerden yüzde otuz tenzilât ile nakil ve bu tenzilâttan istifade ettirilemeyen müesseselere aynı miktarda prim ita olunur.

Sınaî müesseselerin mevaddı ibtidaiye ve mamule nakliyatı hakkında da İcra Vekilleri Heyeti kararile hususî tenzilâtlı tarifeler tatbik edilebilir ve bu takdirde tatbiki kabul edilen tenzilâtlı tarifelerden istifade ettirilemeyen müesseselere tenzilât mikdarınca prim itası mecburî olur.

ON BİRİNCİ MADDE — Sınaî müesseselere Ticaret vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti kararile bir sene zarfındaki mevaddı mamuleleri kıymetinin yüzde onuna kadar prim ita olunabilir.

ON İKİNCİ MADDE — Sınaî müesseselere lüzumu olan tuz, ispirto ve mevaddı infilâkiyeyi Ticaret vekâletinin teklifi üzerine cari fiatlerden tenzilât icrasile sattırmağa veya buna mukabil prim itasına İcra Vekilleri Heyeti mezundur.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Hükûmet, idarci hususiye ve belediyeler ve bunlara aid müessesat ile imtiyazlı şirketler ve bu kanundan istifade eden müesseseler ihtiyaçlarına göre alacakları her nevi mevaddan, memleket dahilinde kâfi miktarda istihsal veya imal olunub da mümâsillerinin gördükleri işi görebileceği fen n mütahakkak bulunanları hariçten gelenlerden yüzde on pahalı dahi olsa tercihan dahilden tedarik ve mubayaaya mecburdurlar.

Dördüncü fasıl

Sınaî müesseselerin müsaade ve muafiyetlerden sureti istifadeleri

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Birinci sınıfa dahil sınaî müesseseler üçüncü fasılda muharrer müsaade ve muafiyetlerin tamamından istifade ederler.

ON BEŞİNCİ MADDE — İkinci sınıfa dahil sınaî müesseseler dokuzuncu maddenin (C) fıkrasile on bir ve on ikinci maddelerden istifade ederler. Bu sınıfa dahil bulunub da imalâtının nevi itibarile memleket iktisadiyatı üzerinde faydeli olduğu Ticaret vekâletince kabul edilen sınaî müesseseler ayrıca muamelâtın zuru funa muktazi mevaddı ibtidaiye hariç olmak üzere dokuzuncu maddenin (B) fıkrasından ve yedinci maddenin (C) fıkrasile imalâta tahsis eyledikleri mebaniy munhasır olmak üzere aynı maddenin (A) fıkrasından ve bu fıkralarda muharre vergilere aid olmak üzere yedinci maddenin (D, H) fıkralarından ve kezalik yedinci maddenin (V) fıkrasından müstefid olurlar.

ON ALTINCI MADDE — Üçüncü sınıfa dahil Sınaî müesseseler yedek ve tecdid parçaları hariç olmak üzere dokuzuncu maddenin (C) fıkrasından ve on bir ve on ikinci maddelerden istifade ederler.

ON YEDİNCİ MADDE — Dördüncü sınıfa dahil sınaî müesseseler yedinci maddenin (C) fıkrasından ve gümrük resmi hariç olmak üzere dokuzuncu maddenin (B) ve yedek ve tecdid parçaları hariç olmak üzere aynı maddenin (C) fıkralarından istifade ederler. Bu sınıf müessesatta çalışan veya bunların mevzuu işğalleri olan işleri yapan işçiler ayrıca kazanç vergisinden muafırlar.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Birinci sınıfa dahil maden ocakları altı, yedi, sekiz, on, on ikinci maddelerden ve dokuzuncu maddenin (A, C, D) fıkralarından istifade ederler. İkinci sınıfa dahil maden ocakları dokuzuncu maddenin (C) fıkrası ile on ikinci maddeden istifade ederler.

ON DOKUZUNCU MADDE — Balık ve zeytin tuzlama ve peynir imal müesseseleri 12 nci maddede yazılı müsaadeden istifade ederler.

YIRMİNCİ MADDE — Memlekette mevcut olmayan sanayii tesis ederek yerli eya dahilde yetiştirilemeyen mevaddı ibtidaiyye imal suretile muayyen bir mınkanın bu nevi mevaddı mamule ihtiyacını müstemirren tatmin eylemeği temin ve tahhüd edenlere, Ticaret vekâletince tahdid edilecek mıntakalar dahilinde, sınaî müesseseler tesis ve işletmeleri için İcra Vekilleri Heyeti kararile imtiyaz verilebilir. Bu mahiyeti haiz sınaî müesseseler tahsis edilecek sermaye mikdarı yarım milyondan az olamayacağı gibi imtiyaz müddeti yirmi beş seneyi ve imtiyazı verilecek mıntakanın vüsati sekiz vilâyet hududu milkiyesini tecavüz edemez. Bu müesseselerle şeker fabrikaları üçüncü fasıldaki müsaade ve muafiyetlerin tamamından istifade edecekleri gibi dördüncü maddede muharrer arazi mikdarının bunur hakkında elli hektara kadar tevsii caizdir.

Beşinci fasıl

Ruhsname istihsali

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı müsaade ve muafiyetlerden istifade etmek isteyen sınaî müessese sahibleri veyahud sınaî bir müessese vücude ettirmek isteyen müteşebbisler, kanunun tatbikına dair tanzim olunacak talimatname mucibince muktazi evrak ve vesai ki bir istidaya rabit ile mahallin en büyük ülkiye memuruna müracaat ederler. En büyük mülkiye memuru, sanayi veya ticaret veya iktisad müdürleri ve bu teşkilâtın bulunmadığı mahallerde vekâletin tensib leceği fen memurları marifetile mahallen tedkikat ifa ettirir. Alâkadar müdürlerin veya fen memurunun mesuliyetleri tahtında tanzim edecekleri rapor mündericane ve müessesenin evrakına nazaran muafiyet hakkında Ticaret vekâletince karar tihaz olunur. Muafiyet vekâletçe reddolunur veyahud tarihi müracaattan itibaren iki ay zarfında bir cevap verilmezse müstedinin Şûrayı devlete müracaata hakkı vardır. Şûrayı devlet dahi iki ay zarfında kabul veya reddi havi bir cevap vermeğe mecburdur.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — İkinci sınıftan sınaî müesseselerin nevi imalât ibarile faidei iktisadiyelerinin takdiri ticaret vekâletine aid olup vekâletin bu husustaki kararı katidir.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müsaade ve muafiyetlerden istifadesine karar verilen sınaî müesseseler sahiblerine talimatnamede tayin edilecek nümunesine tevkan Ticaret vekâletince musaddak bir kıta muafiyet ruhsatnamesi ita olunur.

Müsaade ve muafiyetlerden istifade, ruhsatname tarihinden başlar.

Altıncı fasıl

Ruhsatname sahiblerinin mecburiyetleri

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Muafiyet ruhsatnamesi tarihinden itibaren üç sene zarfında müessesenin tesisi ve imalâta başlanması mecburidir.

YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Sınaî müesseselere meccanen veya takdiri kıy-

met suretile verilen arazi, arsa ve mebani en az on beş sene bu maksadla kullanılmadıkça tamamen veya bilifraz satılamaz ve icara verilemez. Ancak heyeti umumiyeleri ile ve tahsis olundukları maksada göre kullanılmak şartile sınaî müesseselerin âhara devir ve ferağ veya icarları caizdir.

YIRMI ALTINCI MADDE — Sınaî bir müessesenin âhare devir veya icar takdirinde o müessesenin istifade ettiği müsaade ve muafiyetler dahi aynen yeni sahib veya müstecire intikal eder. Ancak işbu devir veya icar muamelesinin nihayet altı ay zarfında tahriren Ticaret vekâletine ihbarı ve muafiyet ruhsatnamesinin tebdilinin talep edilmesi mecburıdır. Aksi takdirde ruhsatname hükümsüz adolunur.

YIRMI YEDİNCİ MADDE — Sınaî bir müessesede evsaf ve şerait tebeddii ederek müsaade ve muafiyetlerden istifade itibarile müessesenin daha dün bir sınıfı naklini icab ettirecek ahval vukubulduğu takdirde keyfiyetin nihayet bir ay zarfında mahallinin en büyük mülkiye memuruna tahriren bildirilmesi mecburıdır.

YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı müsaade ve muafiyetlerden kısmen veya tamamen istifade eden sınaî müesseselerin yalnız müdir ve muhasebecileri ecnebi olabilir. Bundan maada bilûmum memurin ve müstahdemin ve amelenin Türk olması meşruttur. Ancak müessesenin işlemesine muktazi olup dahilde bulunamayan mütehassıs memur ve ameleler aid oldukları vekâletin müsaadesi ve yerlerine Türk yetiştirilmesi şartile mahdud mikdar ve müddetlerle ecnebi olarak istihdam olunabilirler. Maden ocakları bu hususta maadin kanunu ahkâmına tâbidirler.

YIRMI DOKUZUNCU MADDE — Sınaî müesseseler için gümrük ve dühuliyeye rüsümünden muaf olarak geçirilen mevaddın aid olduğu müesseseye sevk ve idhali ve müessesenin tesisinden matlûb ve muntazar olan maksada göre sarf ve istimali mecburıdır. Bu kabîl mevad mahallî Maliye memurlarına tahriren bildirilmedikçe müessese haricinde depo edilmeyeceği gibi bilcümle rüsümü tediye edilmedikçe gerek aynen gerek muafiyetin kabulünü müstelzim mamulâtta gayri bir hale ifragan sınaî müessese haircine çıkarılamaz ve satılamaz.

OTUZUNCU MADDE — Muafiyet ruhsatnamesini haiz sınaî müesseselerden Müdafaa-i Milliye ve Bahriyeye müteallik askerî fabrikalardan maadası her sene maliyenin ilk iki ayı zarfında Ticaret vekâletince ihzar olunacak nümunesine tevfi kan dört nüsha iş cedveli tanzim ve imza ile yirmi birinci maddede muharrer makamlara tevdi ederler. İşbu senelik iş cedvelleri muhteviyatından ve bunların kuyuda mutabakatlarından müesseseler mesuldürler.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Vergi ve rüsüm muafiyetlerinden istifade eden sınaî müesseseler bu vergi vev rüsümün tarzı tahakkukuna aid olmak üzere kavanini müteallikasında muayyen muamelâtıifa ile mükelleftirler.

Yedinci fasıl

Teftişat ve cezalar

OTUZ İKİNCİ MADDE — Ticaret vekâleti sanayi ve mesai müdir ve müfettişleri ile vekâletin emri tahririsini hâmil memurini mahsusa, muafiyet ruhsatnamesini haiz bulunan bilcümle sınaî müesseseleri teftiş ile sınıflarına göre bu kanunda münderiç şerait ve evsafa derececi muvafakatlerini ve müessese sahiblerinin bu kanunda münderiç mecburiyetlerin sureti ifsını ve otuzuncu maddede yazılı iş cedvelleri muhteviyatının kuyuda mutabakatını tedkik etmek hakkını haizdirler.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yirmi dördüncü madde mucibince ruhsatname tarihinden itibaren üç sene zarfında müessesenin tesisi ve imalâta başlanması mecburiyeti ifa olunmaz veya imalâta başlandıktan sonra Ticaret vekâletince şayanı kabul esbabı mücbireye müstenid olmaksızın müessese bir sene mütevaliyen tatil olunursa muafiyet ruhsatnamesi iptal ve müessesenin muattal kaldığı müddete id vergiler istifa olunacağı gibi meccanen veya takdiri kıymet suretile verilmiş olan arazi, arsa ve mebanî dahi üzerlerinde bir gûna inşaat veya esaslî tadilât ve amirat yapılmamış ise aynen istirdad ve aksi takdirde hini italarındaki takdiri kıymet bedellerinin ikişer misli istifa olunur. Esbabı mücbirenin Ticaret vekâletince ademi kabulü halinde müessese sahibleri Şûrayı devlete itiraz edebilirler. Ruhsatname tarihinden itibaren on sene zarfında alettevali bir sene tatili eşgal etmeyen sınaî müesseselere verilmiş olan arazi, arsa ve mebanî hakkında on sene sonra bu madde hükmü tatbik olunmaz.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Yirmi yedinci madde mucibince müessesesindeki tebeddülâtı müddeti zarfında ihbar etmeyenlerin bu tebeddülâtın sübutu halinde ruhsatnameleri bir sene müddetle muvakkaten istirdad olunur.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Yirmi dokuzuncu madde ahkâmına muhalif olarak mahallî mal memurlarına haber verilmeksizin müessese haricine çıkarılan mülk eşyaya aid rüsum, Ticaret vekâletinin işarı üzerine Maliye vekâletince tahsilî mülk kanununa tevfikân beş misli olarak tahsil olunur. İki sene zarfında aynı halde tekrür eylediği takdirde gümrük kanununun altmış dördüncü maddesi ahkâmına tatbik ve muafiyet ruhsatnamesi sureti katiyede istirdad olunur.

OTUZ ALTINCI MADDE — Otuzuncu madde mucibince senelik iş cedvelleri senei maliyenin ilk iki ayı zarfında vermeyen sınaî müessese sahiblerine Ticaret vekâletince tahriren tebligat icra olunur. Tebliğ tarihinden iki ay hitamına kadar tekrar cedvellerini vermeyenlerin muafiyet ruhsatnameleri azamî üç sene müddet muvakkaten istirdad edilebilir.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Muafiyet ruhsatnamesini haiz olan müesseselerin bu kanunun on üçüncü ve yirmi sekizinci maddelerinde münderiç mecburiyeti ifa etmediği veya otuzuncu maddedeki iş cedvellerini hilâfı hakikat tanzim eydiği tahakkuk edenler hakkında yüz liradan bin liraya kadar ve bu müesseseleri işletiş ile vazifedar memurların hüviyetnamelerini veya Ticaret vekâletinin emri ahsusunu gördükleri halde ifayi vazifelerine mâni olanlar hakkında iki yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır cezayı nakdî sulh mahkemelerince hükmolunur.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Müesseseler aleyhine mehakim nezdinde takibat Ticaret ve Maliye vekâletlerince ifa olunabilir.

Sekizinci fasıl

Müteferrik mevad

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Müsaade ve muafiyetlerden istifade itibarıyla sınaî bir müesseseye aid arazi ve mebaninin müessesenin tahtı tasarruf veya icarında olmasının farkı yoktur.

KIRKINCI MADDE — Bu kanunun üçüncü ve yirminci maddelerinde zikredilenlerden maada imtiyazlı şirketler kavanini mahsusası ve mukaveleleri ahkâmına oî olub kavanini mezkûrede veya mukavelenamelerinde sarahat bulunmadıkça kanun ahkâmından istifade edemezler.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Dokuzuncu madde mucebince gümrük ve duhuliyeye resimlerinden muaf tutulacak mevadı ibtidaiye cedveli bu kanunun neşrini takib eden iki ay zarfında Maliye ve Ticaret vekâletlerince müştereken tsebit ve besen için muteber olmak üzere ilân edilir. Her beş sene hitamında yeni cedvellerin tertib ve ilâmı aynı şeraite tâbi olacağı gibi cedvellere ilâvesine lüzum görülecek mevad hakkındaki bu suretle ifayı muamele olunur.

KIRK İKİNCİ MADDE — Bu kanunun neşrinden evvel muafiyet ruhsatnamesi almış bulunan bilûmum müesseseler 1 kânunuevvel 1329 tarihli teşviki sanayi kanunu muvakkatinin hitamı müddetine kadar eski müsaade ve muafiyetlerden istifadeye devam edebilirler. Bunlardan 1927 senei maliyesi nihayetine kadar müracaat edenler sınıflarına göre ve bu kanun ahkâmına tevfikân yeniden muafiyet ruhsatnamesini almak hakkını haizdirler.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun sureti tatbiki Ticaret vekâletine tanzim ve İcra Vekilleri Heyetine tasdik kılınacak bir talimatname ile tayin olunur.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun 1 haziran 1927 tarihinden muteber olup hükmü 1 haziran 1942 tarihine kadar caridir.

Bu tarihte bilûmum muafiyet ruhsatnameleri hükümden sakıt olur.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

28 mayıs 1927

<i>Cümhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	29 - V - 1927 tarih ve 1/1091 No. lu tezkere
<i>Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevrud tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	4 - VI - 1927 ve 4/247
<i>Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cild ve sayfası</i>	:	Cild Sayfa 30 71 32 204,323:332
<i>İşbu kanunun alâkadar olduğu diğer kanunların numarası</i>	:	